

**Szlakiem tradycji i kultury śródziemnomorskiej
GRECJA - PELOPONEZ (28.06.2022-12.07.2022)
Erasmus+ w ZSP Nr 5 w Zamościu**

Opracowanie:
Aneta Słupczyńska
Ewa Sroka

Grecja stanowi kolebkę kultury zachodnioeuropejskiej, i to kolebkę nie tylko filozofii. Grecy mieli chemię, a inni - alchemię, Grecy mieli fizykę, a inni – magię. To właśnie Grecy kładli podwaliny pod wiele dziedzin nauki światowej, dlatego dzisiaj wciąż pielgrzymują tu miliony ludzi, by zobaczyć chociażby miasta: Ateny, Delfy, Epidauros, ale i świątynie, agory, muzea, stadiony.

Kanał Koryncki (kanał i Morze Egejskie)

Najstarsze wzmianki dotyczące kanału sięgają VI w. p.n.e. Wtedy to Periander, władca Koryntu, postanowił połączyć Morze Egejskie z Morzem Jońskim. Budowniczowie ograniczyli się do *diolkos*, czyli brukowanej rampy, po której statki przeciągano na platformach. Przy zachodnim ujściu kanału do Zatoki Korynckiej, można zobaczyć resztki starożytnych przedsięwzięć.

Przez kolejne wieki ponawiano próby przekopania kanału. W 68 r. n.e. Neron, rzymski władca, przysłał tu sześć tysięcy niewolników, z których większość stanowili żydowscy jeńcy ściągnięci z rzymskiej kolonii w Judei, do kopania w skale. Następca Galba nie kontynuował budowy, ze względu na zbyt drogie przedsięwzięcie. W 1881 r. Francuzi, po sukcesie Kanału Sueskiego, wykonali projekt na budowę Kanału Korynckiego. Zadania nie wykonano, gdyż firma upadła. Budowę ukończono w 1893 r., za sprawą greckich budowniczych. Kanał przekopała firma należąca do Andreasa Sygrosa. Kanał oddzielił Peloponez od Grecji centralnej.

Starożytny Epidauros

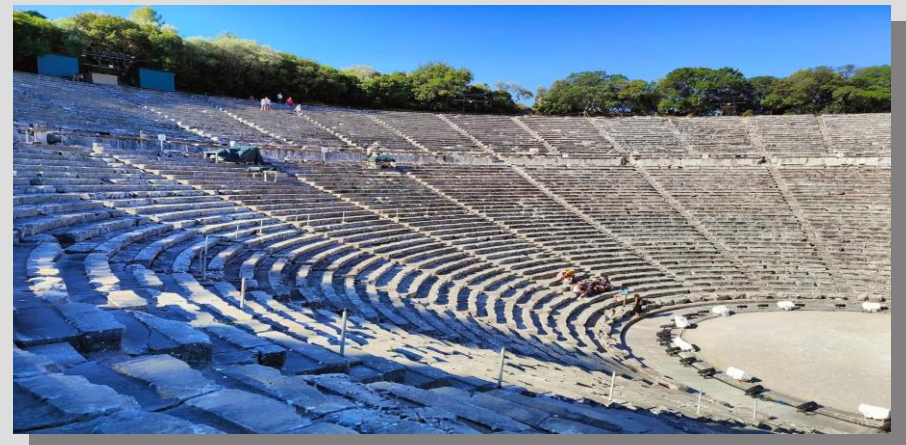
Epidauros – sanktuarium wzniesione ku czci ojca lekarzy Asklepiosa.

Dwa i pół tysiąca lat temu ośrodek Asklepiosa stanowił wprawdzie niewielkie, ale doskonale rozwinięte polis, na obszarze którego wzniesiono infrastrukturę typową dla greckich miast. Były tu świątynie, ołtarze, łaźnie, teatr, biblioteka, stadion, palestra i budynki mieszkalne, jednym słowem wszystko to, czego ludzie antyku wymagali, aby żyć zdrowo, i to zarówno na ciele, jak i na duszy.

Podczas zwiedzania Epidauros, na każdym kroku czuć zapach śródziemnomorskich drzew i dzikich ziół; wiele z nich do dziś stosuje się jako naturalne lekarstwo na rozmaite choroby.

Teatr w Epidauros

Teatr w Epidauros jest częścią sanktuarium dedykowanego Asklepiosowi – bogu zdrowia – jednego z najsłynniejszych sanktuariów leczniczych w starożytności. Co cztery lata odbywały się w nim uroczystości ku czci Asklepiosa połączone z zawodami sportowymi i artystycznymi, w tym – dramatycznymi. Około połowy IV wieku p.n.e. z funduszy zebranych od kuracjuszy sfinansowano budowę teatru. Wcześniej sztuki prezentowano wewnątrz głównej świątyni sanktuarium. Sława teatru w Epidauros opiera się na pięknie harmonii obiektu, w którym dominuje linia koła i jej wycinki, szczególnie udanym wpisaniu architektury w krajobraz oraz na wyśmienitej akustyce.

Asklepios

Asklepios - w mitologii greckiej heros, następnie bóg lekarzy, uzdrowiciel, w mitologii rzymskiej czczony pod mianem Eskulapa.

Asklepios potrafił uleczyć wszelkie choroby. Miał nawet moc wskrzeszania zmarłych. Było to możliwe dzięki darowi, który otrzymał od Ateny, ampułki z krwią Meduzy. Jedna pochodziła z lewej strony potwora, a druga - z prawej. Pierwsza niosła śmierć, druga - życie.

Uzdrowiciela przedstawiano jako węża, a w późniejszej sztuce jako poważnego mężczyznę z brodą, o rozumnym i zamyślnym obliczu, ubranego w płaszcz i trzymającego laskę, dokoła której wije się wąż.

Szczególnym miejscem kultu Asklepiosa było Epidauros. Sztuka medyczna łączyła się tutaj z kultem religijnym. Lekarze z Epidauros wywodzili swoje rodowody od samego Asklepiosa i zwali się asklepiadami.

Od imienia bóstwa pochodziła nazwa wszystkich miejsc świętych w całej Grecji, które poświęcano bogu. W swoich świątyniach Asklepios objawiał się chorem we śnie, zwanym inkubacją, i udzielał porad lekarskich. Uzdrawieni, opuszczając świątynię, zostawiali w niej wota, rzucali pieniądze do świętej sadzawki lub wpisywali na tablicach historię choroby i uleczenia.

Wpływ Hipokratesa na rozwój medycyny naturalnej

Hipokrates (Hippokrates z Kos) urodził się około 460 roku p.n.e. na wyspie Kos. Tradycyjnie przypisuje mu się zgromadzone w *Corpus Hippocraticum* pisma, które zebrali i opracowali uczeni aleksandryjscy w trakcie badań prowadzonych nad jego działalnością medyczną. Obejmują one różne dziedziny sztuki leczniczej, poczynając od etyki lekarskiej, poprzez profilaktykę aż do chirurgii. Hipokrates uporządkował w *Corpus Hippocratiucum* zioła jako surowiec medyczny. W okolicznych miejscowościach (np. w Starym Epidauros) znajdują się gaje oliwne, plantacje aloesu i pomarańczy, które wykorzystuje się do produkcji leków i kosmetyków.

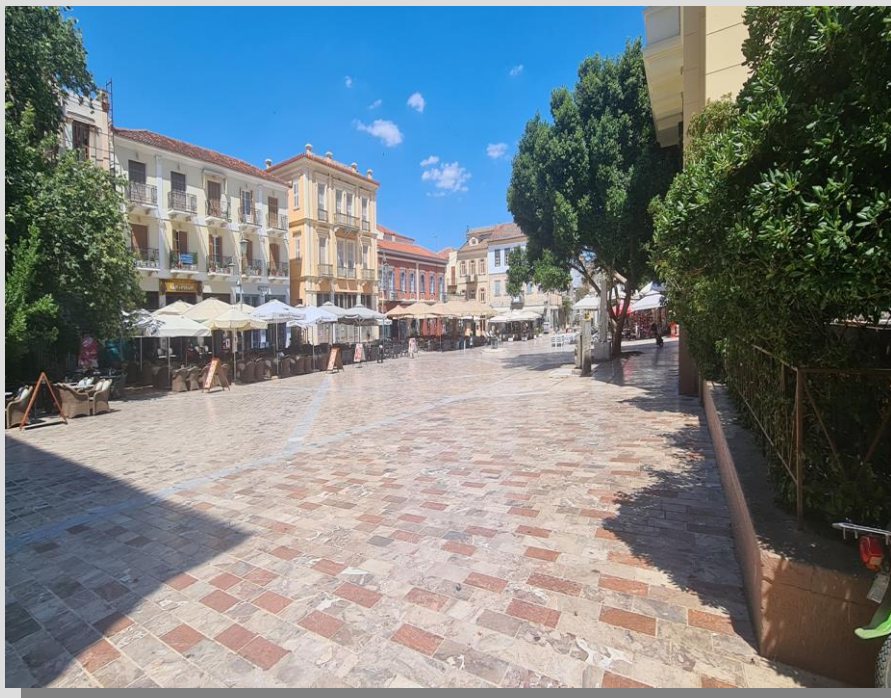
Plantacje aloesu, oliwek i pomarańczy

Greckie kosmetyki z aloesu, oliwek i pomarańczy

Nafplio (Nauplion)

Nafplio (Nauplion) - jedno z najpiękniejszych miast na obszarze Argolis, czyli wschodnim Peloponezie, jak również jedno z najbardziej romantycznych miast w całej Grecji, było pierwszą stolicą nowo powstałego państwa greckiego w latach 1823-1834.

Według mitologii, miasto zostało założone przez Nafpliosa, syna boga Posejdona i córki Danausa (Danaida) – Anymone. Historia miasta sięga czasów prehistorycznych, kiedy to tutejsi żołnierze mieli uczestniczyć zarówno w wyprawie Argonautów, jak i w wojnie trojańskiej. Miasto nieco podupadło w czasach rzymskich i ponownie rozkwitło w czasach bizantyjskich. Francuscy, weneccy i tureccy zdobywcy pozostawili w mieście swój ślad i w ciągu wieków silnie wpłynęli na jego kulturę, architekturę i tradycję. Starożytne mury, średniowieczne zamki, pomniki i posągi, fontanny osmańskie oraz weneckie i neoklasycystyczne budowle hipnotyzują zwiedzających swoją unikatową architekturą i pięknem.

Uliczki Nafplio

Zamek Palamidi w Nafplio

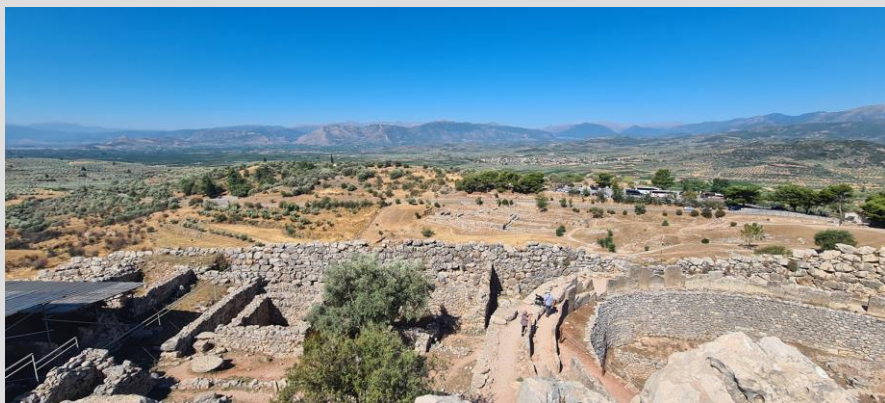
Zamek Palamidi wznosi się na wysokość 216 metrów nad poziomem morza. Aby do niego dotrzeć, trzeba pokonać 999 stopni wyrytych w skale. To miejsce przesiąknięte historią, gdzie więziony był słynny bohater rewolucji greckiej Theodoros Kolokotronis. Nawet dziś wydaje się, że mury zamku – nazwane na cześć słynnych starożytnych bohaterów Themistoklesa, Achillesa, Fokiona, Leonidasa, Epaminondesa i Miltiadesa – starannie chronią miasto. Bastion Agios Andreas (Świętego Andrzeja) zbudowany na szczycie zamku przez weneckich zdobywców bez wątpienia zapewnia wspaniałe widoki na Zatokę Argolicką i równinę Mykeńską.

Bourtzi – forteca w Nafplio

Najbardziej fotogenicznym miejscem Nafplio, a także jego punktem odniesienia, jest Bourtzi, wenecka mała forteca stojąca na skalistej wysepce Agioi Theodoroi. W czasach panowania weneckiego była ona połączona z Akronafplią za pomocą ogromnego metalowego łańcucha, który zabezpieczał port przed atakami statków wroga. Na początku lat 60. XIX wieku w Bourtzi mieszkali kaci, wykonujący wyroki na więźniach przebywających w lochach Palamidi.

Mykeny

W Mykenach na surowym wzgórzu znajduje się cytadela. Mimo że do naszych czasów przetrwały zaledwie ruiny tego warownego kompleksu, to jego masywne mury, malownicze położenie w dzikiej scenerii oraz liczne nawiązania w kulturze i sztuce nie pozwalają przejść obok niego obojętnie.

Władcy epoki mykeńskiej mieszkali w warownych pałacach stawianych najczęściej na wzniesieniach. Razem z nim przebywał w nich cały dwór. W skład kompleksów pałacowych wchodziły również skarbcze ze złotem oraz spichlerze z zapasami jedzenia.

Cywilizacja mykeńska swoją nazwę bierze od Myken, które Homer określał jednym z najważniejszych królestw Achajów. Ich stolicą było miasto o tej samej nazwie. Zgodnie z tradycją ufundował je Perseusz, syn Zeusa i legendarny pogromca Meduzy, zatrudniając do budowy mitycznych jednookich olbrzymów Cyklopów.

Historyczna Brama Lwic, ruiny cytadeli w Mykenach

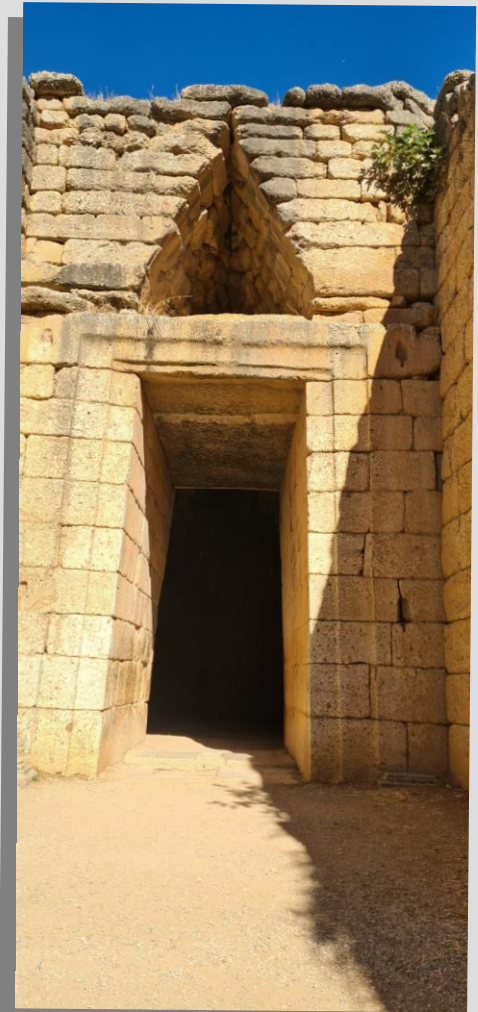
Skarbiec Arteusza - Grób Agamemnona

Grobowiec w Mykenach zwany Skarbcom Atreusza to niewątpliwie największe osiągnięcie mykeńskiej architektury. Zbudowano go ok. 1350 r. p.n.e. najpewniej dla jakiegoś niezidentyfikowanego miejscowego władcy. Wiązanie budowli ze zdobywcą Troi Agamemnonem (czasami można spotkać nazwę grób Agamemnona) i jego ojcem Atreuszem nie ma bowiem żadnych podstaw naukowych.

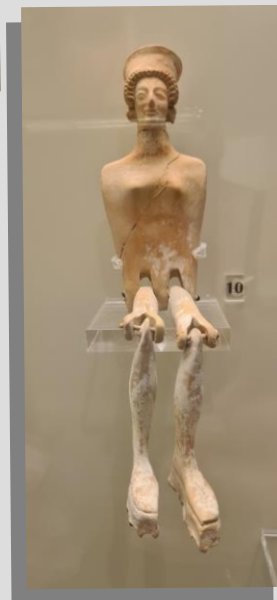
Skarbiec Atreusza to największy ze znanych mykeńskich grobowców tolosowych, zwanych też ze względu na kształt ulowymi. Do II w. n.e. był też największym na świecie zadaszonym pomieszczeniem bez podpór. Osiągnięcie Mykeńczyków przebili dopiero Rzymianie, gdy postavili Panteon.

Skarbiec Arteusza

Muzeum w Mykenach

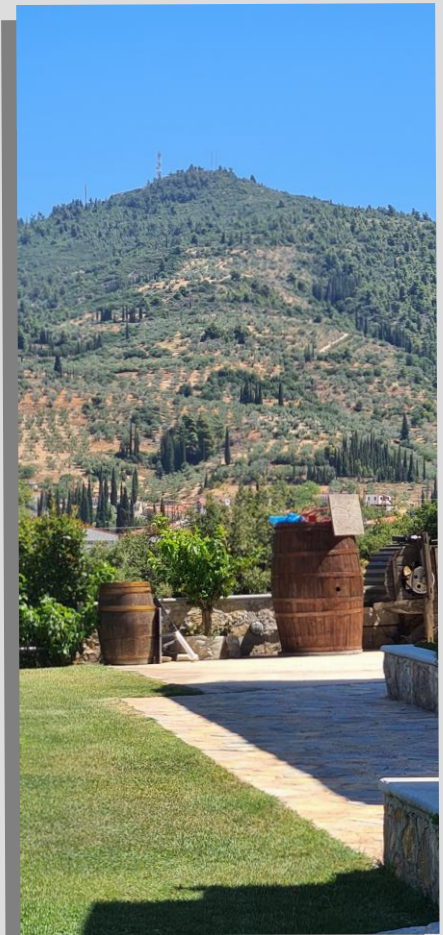
Grecja winem płynąca – rodzinna winnica

Karamitsos w Nemei

Winnice greckie Peloponezu koncentrują się głównie na pagórkowatych i górzystych terenach, zarówno na złożonym terenie, jak i na równinach i dolinach między górami. Winnice win greckich Peloponezu są podzielone na dwa główne obszary. Jeden składa się ze wschodniej i centralnej części z kluczowymi obszarami Nemea i Mantinia, a drugi po zachodniej stronie. Wina Nemea są największą strefą winnic produkujących wina w Grecji i obejmują łącznie 7500 akrów. Lokalne winnice występują na trzech różnych wysokościach. Obszar nizinny, położony wokół miast Nemea i Ancient Nemea na wysokości od 260 do 350 m, na pół pagórkowatym terenie położonym na południowo-zachodnich stokach wokół doliny Nemea na wysokości od 350 do 600 m, i górskich, które znajdują się u podnóża góry Kyllini na wysokości od 600 do 800 metrów. Winnice mają zwykle obustronny liniowy kształt, z około 1600-2000 winorośli na akr.

Winnica Karamistos

Hydra

Hydra to wyspa grecka – jedna z siedmiu niewielkich Wysp Saronickich. Wyspa Hydra zachowała swój wyjątkowy klimat między innymi dzięki temu, że obowiązuje na niej zakaz poruszania się nie tylko pojazdami technicznymi, ale nawet rowerami. Wyjątek robi się tylko dla karetek lub pojazdów służb państwowych. Alternatywą dla samochodów są osiołki, muły oraz konie, które zobaczyć można już po przypłynięciu do portu. Hydra ma zaledwie 50 kilometrów kwadratowych, a jej duża część jest niezabudowana. Mieszka na niej bowiem tylko 2,7 tysiąca mieszkańców.

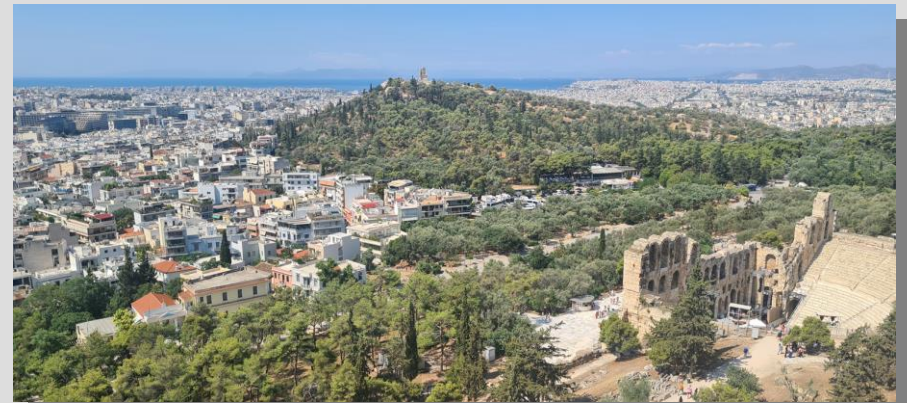
Hydra

Ateny

Ośrodkiem nauki, kultury, sztuki, polityki i gospodarki od wieków są dla Grecji **Ateny** - stolica kraju. Miasto znajduje się w regionie Attyka, w południowo-wschodniej części kontynentalnej Grecji, nad Morzem Egejskim. Stolica współczesnej Grecji powstała na miejscu warowni z okresu mykeńskiego, datowanej na połowę II tysiąclecia p.n.e., która istniała na wzgórzu Akropolis. W okresie starożytnym Ateny miały silną pozycję w Europie. Było to państwo-miasto, nazywane polis i pełniły one funkcję centrum umysłowego całej Hellady.

Nazwa miasta wzięła się od jego patronki - bogini Ateny. Według wierzeń Greków, miasto dostało się pod jej opiekę po mitycznym sporze z bogiem mórz i oceanów - Posejdonem.

Akropol, panorama Aten z Akropolu, Stadion Kalimarmaro (Panathinakio), zmiana warty na Placu Syntagma (przy Grobie Nieznanego Żołnierza, obok gmachu Parlamentu).

Akropol (Partenon, Propyleje)

Wzgórze **Akropol** wznosi się na wysokość 150 m. Po drodze mija się teatr Dionizosa (w którym swoje sztuki wystawiali Sofokles, Eurypides i Arystofanes), Odeon Heroda Attyka, by dotrzeć do Partenonu, świątyni poświęconej Atenie. Wcześniej, w czasach kultury mykeńskiej, stał tu pałac, później długo nikt tu nie mieszkał – do momentu, kiedy postanowiono zamienić górne miasto (to właśnie oznacza słowo *akropol*) w miejsce kultu. Świątynie zostały zniszczone przez Persów do zdobycia Aten, a odbudowane stały się symbolem starożytnej Grecji.

Znajduje się tam zespół architektoniczny z Partenonem, Erechtejonem, Świątynia Nike - Apteros, Propylejami i Muzeum Akropolu.

Akropol (Partenon, Erechtejon, Odeon Heroda Attyka, świątynia jońska - Świątynia Ateny Nike)

BIBLIOGRAFIA

Ateny – przewodnik <https://www.travelplanet.pl/przewodnik/grecja/ateny/> [dostęp: 24.09.2022]

Asklepios (w starożytnym Rzymie czczony jako Esculap) <https://eskulapretkinia.pl/2019/06/27/asklepios-w-starozytnym-rzymie-czczony-jako-eskulap/> [dostęp: 22.09.2022]

Asklepios <http://encyklopediafantastyki.pl/index.php?title=Asklepios> [dostęp: 26.09.2022]

Cuda świata. Skarbiec *Arteusza* <https://cudaswiata.wordpress.com/2009/11/15/skarbiec-atreusza/> [dostęp: 23.09.2022]

hasło: *Corpus Hippocraticum* https://pl.wikipedia.org/wiki/Corpus_Hippocraticum [dostęp: 23.09.2022]

hasło: Hipokrates <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/Hipokrates:3911863.html> [dostęp: 22.09.2022]

Historia medycyny starożytnej - mit o Asklepiosie - część I <https://zpe.gov.pl/a/historia-medycyny-starozytniej--mit-o-asklepiosie--czesc-1/DWh7zwrY4> [dostęp: 26.09.2022]

Historia budowy Kanalu Korynckiego <https://zwiedzo-maniacy.pl/kanal-koryncki> [dostęp: 26.09.2022]

Hydra – kolorowa wyspa grecka blisko Aten: jak dojechać i co zobaczyć <http://curlygirlroams.pl/index.php/2021/05/17/hydra-wyspa-grecka/> [dostęp: 23.09.2022]

Jakielaszek J.: *Asklepion w Epidauros. Sanatorium starożytności* [w:] Magazyn śródziemnomorski Julii Wolner <https://lente-magazyn.com/asklepiejon-w-epidauros-sanatorium-starozynosci/> [dostęp: 22.09.2022]

Mykeny: zwiedzanie warownej cytadeli. Historia, mity, ciekawostki <https://www.podrozepoeuropie.pl/mykeny-grecja/> [dostęp: 23.09.2022]

Nafplio - pierwsza stolica współczesnej Grecji <https://blog.esky.pl/artykuly/porady/nafplio-pierwsza-stolica-wspolczesnej-grecji/> [dostęp: 22.09.2022]

Peloponez. Wina z Grecji <https://www.wina-bachus.pl/regiony-winiarskie/peloponez-wina-z-grecji?page=2> [dostęp: 23.09.2022]

Pierwsza stolica Grecji – Nafplio <https://r.pl/atrakcje/grecja/peloponez/pierwsza-stolica-grecji-nafplio> [dostęp: 23.09.2022]

Teatr w Epidauros <http://www.isztuka.edu.pl/i-sztuka/node/241> [dostęp: 22.09.2022]

Wiszowata M.: *Antyczne tradycje o życiu Hippokratesa* [w:] *Wratislaviensium Studia Classica olim Classica Wratislaviensia I (XXXII)*, Wrocław 2012, s. 1-29. https://www.repozytorium.uni.wroc.pl/Content/79925/12_M_Wiszowata_Antyczne_tradycje_o_zyciu_Hippokratesa.pdf [dostęp: 23.09.2022]

25 miejsc w Grecji [w:] „National Geographic Traveler” 2022nr 02, s. 11-15.